

הסבר תשובת אברהם "ונקית משבועתי"

16. בראשית פרק כ"ד

(ז) ה' אלוקי השמים אשר לקחני מבית אבי ומארץ מולדתי ונאשר דבר לי ונאשר נשבע לי לאמר לזרעך אתן את הארץ הזאת הוא ישלח מלאכו לפניך ולקחת אשה לבני משם: (ח) ואם לא תאבה האשה ללכת אחריך ונקית משבועתי זאת רק את בני לא תשב שמה:

17. רמב"ן פרק כ"ד פסוק ח'

ונקית משבועתי זאת - לא הרשה אותו לקחת לו אשה מבנות כנען, אבל שיהיה הוא פטור וה' הטוב בעיניו יעשה... ואברהם הוא היודע ביצחק הצדיק שישמע לאביו ושיזהר בהם וילך לו אל ישמעאל או ללוט ויתר העמים.

18. רש"י הירש

...רק אל תפעל אתה בניגוד לכוונה האלוקית. אנו אין לנו אלא שלא תצא תקלה מתחת ידנו... הרי "אם לא תאבה", ונקית, שוב אין בידך לעשות דבר. רק אל יעלה בדעתך שעדיין יהיה מוטל עליך לפעול, ולו גם בכיוון המנוגד...

בטחון בה'

19. ההבטחות לאברהם

"כי ברך אברכך והרבה ארבה את זרעך ככוכבי השמים וכחול אשר על שפת הים" (כ"ב, י"ז), ו"ונתתי לך ולזרעך אחריך את ארץ מגוריד, את כל ארץ כנען לאחוזת עולם, והייתי להם לאלוקים" (י"ז, ח).

כנען וארץ כנען

13. בראשית פרק י'

(יט) ויהי גבול הכנעני מצידן באכה גררה עד ענה באכה סדמה ועמרה ואדמה וצבים עד לשע:

14. בראשית י"ב, ה' - ו'

...ויצאו ללכת ארצה כנען ויבאו ארצה כנען: ... והכנעני אז בארץ:

השארות בארץ והאיסור לישא בת כנען - שני הצדדים של אותו המטבע

15. הכלי יקר

כי מסתמא ציוה שלא יתחתן בבנות הכנעני פן ילמד ממעשיהם... ואם כן, מה ירוויח אם ישא אשה מבנות לבן ובתואל, כי גם המה עובדי ע"ז כמו הכנעני? על כן אמר "אשר אנכי יושב בקרב", ואמר "פן תשב את בני שמה". כי אמר פשיטא אם ישא בני אשה מבנות הכנעני מאחר שאני יושב בקרבן מסתמא גם בני יגור אצלם ואז יש חשש שילמוד ממעשיהם, ואם ישא מבנות בתואל וידור אצלם, אז יש גם כן לחוש שמא ילמוד ממעשיהם, אבל כשישא אשה משם וידור כאן, אז אין כאן בית מיחוש, כי מן לבן ובתואל לא ילמוד שהרי לא ידור אצלם, ומן הכנעני לא ילמוד כי לא יהיה לו התערבות עמהם... היה מרחיק מהכנענים שהיו שטופי זימה וכמה מיני עבירות הנתלים בחומר האדם זולת עבודה זרה, ולא הרחיק לבן ובתואל שלא היה בהם כי אם פחיתת העבודה זרה בלבד (...העבודה זרה דבר התלוי בשכלו של האדם אינו